

Ledningsstab sekretariatet
Marianne Ottersgård
Tfn: 063-147676
Helge Jonsson
Tfn: 063-147636

2011-12-21

Dnr LS/1164/2011

Landstingets revisorer

Skrivelse om att kommunallagens krav inte är tillgodosedda i bolagsordningen för AB Transitio

Vid fullmäktigesammanträdet i oktober i år diskuterades ärendet om framtida ägande för AB Transitio. Fullmäktige beslutade att:

1. Avslutnings- och överlämningsavtal i AB Transitio (bilaga 2 till skrivelse från arbetsgruppen) godkänns.
2. Landstingsstyrelsen får i uppdrag att granska, godkänna slutlig fördelning samt ingå avslutnings- och överlämningsavtalet enligt punkt 1.
3. Länstrafiken i Jämtlands län AB får överlåta sina aktier i AB Transitio (bilaga 2 till skrivelse från arbetsgruppen).
4. Länstrafiken i Jämtlands län AB får ingå aktieägaravtal enligt bilaga 3 (till skrivelse från arbetsgruppen)
5. Länstrafiken i Jämtlands län AB får godkänna bolagsordning (bilaga 6 till skrivelse från arbetsgruppen)
6. Beslutet gäller under förutsättning att samtliga parter och nya aktieägare i AB Transitio fattar motsvarande beslut samt att i förekommande fall ägar- och/medlemskommunerna har godkänt beslutet.

Landstingets revisorer har genomfört en granskning av ärendet och begärt svar av landstingsstyrelsen på de synpunkter som framkommit i och bedömningar som gjorts i avgranskningen.

Landstingsstyrelsen lämnar följande kommentarer till respektive punkt i revisorernas skrivelse.

Landstingsstyrelsen vill inledningsvis göra följande klarläggande. De bestämmelser som revisorerna åberopar är 3 kap 17 och 18 §§ kommunallagen. Bestämmelserna lyder som följer i de delar som är relevanta för ärendet.

3 kap 17 §

Om en kommun eller ett landsting med stöd av 16 § lämnar över vården av en kommunal angelägenhet till ett aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier, skall fullmäktige

1. fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten,

2. utse samtliga styrelseledamöter,
3. se till att fullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Fullmäktige skall också utse minst en lekmannarevisor i aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier.

Till lekmannarevisor i aktiebolaget eller revisor i stiftelsen skall fullmäktige utse någon av de revisorer som enligt 9 kap. 1 § valts för granskning av styrelsen och övriga nämnders verksamhet. SFS 2006:369

3 kap 18 §

Innan vården av en kommunal angelägenhet lämnas över till ett bolag eller en förening där kommunen eller landstinget bestämmer tillsammans med någon annan, ska fullmäktige se till att den juridiska personen blir bunden av de villkor som avses i 17 § i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

I fråga om sådana juridiska personer som avses i första stycket och som inte omfattas av 2 kap 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), ska fullmäktige verka för att allmänheten ska ha rätt att ta del av handlingar hos företaget enligt de grunder som gäller för allmänna handlingars offentlighet i 2 kap tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen.

AB Transitio ägs idag av trafikhuvudmän enligt lagen om ansvar för viss kollektivtrafik. Bolaget kommer efter omstruktureringen att ägas av 20 regionala kollektivtrafikmyndigheter med en andel av 5 procent var.

Landstingets revisorer

- Bolagsordningen saknar uppgift om ändamålet med bolaget. Enligt KL 3 kap. 17 § skall fullmäktige fastställa det kommunala ändamålet för verksamheten.

Landstingsstyrelsens kommentar

Det som redovisas under rubriken verksamhet är även ändamålet med bolaget. Av förslaget till ändrad bolagsordning framgår av 4 § att AB Transitio ska ha som huvuduppgift att på olika sätt stödja aktieägare avseende frågor om upphandling och finansiering av spårfordon och reservdelar. Bolaget har tillika en uppgift avseende anskaffande, uthyrning, förvaltning och underhåll av spårfordon, högvärdeskomponenter avseende spårfordon och reservdelar avseende spårfordon. Bolaget har också en rådgivande roll som sakkunnigt inom spårfordonsområdet. Bolaget ska också förvalta tidigare genomförda finansieringar.

Bolagets verksamhet är att på ett effektivt sätt tillhandahålla för kollektivtrafiken nödvändig utrustning i form av spårfordon och service på denna utrustning, kunskap om denna utrustning och anskaffning av den samt extern finansiering av utrustningen. I bolagsordningen har detta angetts mer precist. Detta är också det kommunala ändamålet med verksamheten. Eftersom det bara är trafikhuvudmän som nu och regionala kollektivtrafikmyndigheter efter år 2011 som kan vara aktieägare är det klart att bolaget bara kan tjäna dessa. Det finns inget krav på att det kommunala ändamålet måste anges särskilt till exempel under en egen punkt. Det kommunala ändamålet är därmed fastställt.

Landstingets revisorer

- Bolagsordningen *saknar bestämmelser om lekmannarevision*. Delägarskap regleras i 3 kap. § 18 med lydelsen att 3 kap. § 17 ska tillämpas ”i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt”. Av 3 kap. § 17 framgår att fullmäktige ska utse minst en lekmannarevisor i aktiebolag där kommunen eller landstinget direkt eller indirekt innehar samtliga aktier. När det gäller delägarskap där samtlig ägare är landsting och regioner, vilket är fallet i AB Transitio, gäller enligt praxis att § 17 skall tillämpas fullt ut.

Landstingsstyrelsens kommentar

Påpekande om lekmannarevision är korrekt. Enligt uppgift från projektgruppen är man nu överens om att tillfoga reglering om lekmannarevision inför beslut på bolagsstämman.

Med en tillämpning av 17 § ska respektive landsting/region utse en lekmannarevisor. Enligt bestämmelsen ska lekmannarevisorn utses bland dem som utsetts att granska. Det skulle således finnas 20 lekmannarevisorer i bolaget. Detta är inte rimligt utan frågan måste regleras i bolagsordningen och lekmannarevisorn utses på bolagsstämman på liknande sätt som för styrelsen.

Landstingets revisorer

- Bolagsordningen *saknar bestämmelser om insyn* i bolaget. Landstingsstyrelsen ska enligt reglemente ha uppsikt över all verksamhet inklusive den som bedrivs i aktiebolag, bolag, förening eller stiftelse.

Landstingsstyrelsens kommentar

Bolaget ägs idag av trafikhuvudmän som är bolag dessa omfattas av reglerna om allmänna handlingar. Det är därför fullt möjligt att ha insyn i Bolagets verksamhet. Landstingsstyrelsen har idag insyn i Bolagets verksamhet genom ägarbolaget Länstrafiken i Jämtland AB. Efter omstruktureringen kommer Regionförbundet Jämtlands län, som blir ägare till Bolaget, att vara den som ska ha insyn i bolaget

I syfte att ytterligare öka informationsutbytet mellan ägarna och AB Transitio har ett ägarråd inrättats.

Landstingets revisorer

- Enligt bolagsordningen § 8 ska *styrelsens ledamöter väljas på årsstämman*. Detta förfaresätt strider mot KL 3 kap. § 17 som anger att det är fullmäktige som ska utse samtliga styrelseledamöter.

Landstingsstyrelsens kommentar

I 3 kap. 18 § KL, som reglerar delägda bolag, sägs att fullmäktige ”ska se till att den juridiska personen blir bunden av de villkor som avses i 17 § i en omfattning som är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.” I 3 kap. 17 § KL sägs att bolagets styrelse ska utses av landstingsfullmäktige. Bestämmelsen innebär att valet flyttas från bolagsstämma till fullmäktige.

En strikt tillämpning av bestämmelsen i 3 kap 17 § KL om val av styrelse skulle innebära att varje landsting/region ska välja hela styrelsen. Det blir således 20 styrelser för bolaget

såvida inte landstingen/regionerna väljer samma personer. En sådan tillämpning faller på sin egen orimlighet. Bestämmelsen kan således inte tillämpas på det sätt som revisorerna gör gällande. I stället måste en praktisk tillämpning ske utifrån bestämmelsen 3 kap 18 § KL att reglerna tillämpas i en omfattning som är rimlig.

Konstitutionsutskottet har, i samband med införande av bestämmelserna, sagt att det kan finnas synnerliga skäl för att avstå från kraven i paragraf 17 om de helägda bolagen. Den aktuella situationen, med 20 delägare i bolaget, får anses vara synnerliga skäl. Den föreslagna lösningen med att bolagsstämman utser styrelseledamöter efter nominering av ett ägarråd enligt aktieägaravtalet är rimlig med hänsyn till andelsförhållandena, verksamhetens art och omständigheterna i övrigt.

Landstingets revisorer

- Bestämmelser i § 12 *medför avgränsningar i valarbetet* genom bestämmelsen att ”ägarrådet skall bestå av 7 ledamöter varvid de 7 aktieägare som har störst finansiellt nettoengagemang skall få utse en ledamot var”.

Landstingsstyrelsens kommentar

Ägarrådet är ägarnas organ för att utöva ägarstyrning och hålla sig informerad om bolagets verksamhet. Utgångspunkten för inflytande på valet av styrelse är att de ägare med störst finansiellt nettoengagemang bildar rådet och att de får nominera var sin styrelseledamot. Detta är ett rimlig lösning. För att få en bred geografiskt spridd representation föreslås att de ägare som tillsammans äger bolag, exempelvis Norrtåg AB, ges möjlighet att utse en representant. Styrelsen består av 9 ledamöter. För de ägare som inte tillhör de 7 största finns två platser att nominera till. Bestämmelsen innebär inte någon begränsning i valbarheten utan varje ägare är fri att nominera vem de vill till styrelseledamot som uppfyller kraven på valbarhet enligt aktiebolagslagen.

Landstingets revisorer

- *Det saknas reglering i bolagsordningen 20-21 §§ när det gäller inhämtande av godkännande, om beslut i frågor av principiell beskaffenhet, från de aktieägare som saknar eget fullmäktige*

Enligt bestämmelserna i KL 3 kap. § 17 ska fullmäktige ”se till att fullmäktige får ta ställning innan sådan beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas”.

I bolagsordningen för AB Transitio § 20 anges ”Innan beslut om bolagets verksamhet fattas som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt skall fullmäktiges godkännande inhämtas för de aktieägare som har en fullmäktige”.

I bolagsordningen § 21 anges ”Denna bolagsordning får ej ändras utan godkännande av fullmäktige för aktieägarna som har sådan”.

Länets aktieägare i AB Transitio är Regionförbundet Jämtlands län med direction/styrelse som beslutande organ och saknar därmed fullmäktige.

Landstingsstyrelsens kommentar

Frågorna om ägarinflytande regleras i 20 och 21 §§ i bolagsordningen. Det finns inget lagkrav på att fullmäktige ska godkänna beslut utan kravet är att fullmäktige ska ta ställning till frågorna. Den reglering som finns uppfyller kraven i förutsatt att landsting är ägare till bolaget.

AB Transitio kommer att ägas med 5 % av Regionförbundet Jämtlands län. Medlemmarna i förbundet har valt att regionförbundet inte ska ha fullmäktige utan direktion. Även om det inte direkt framgår av i bolagsordningen kan bestämmelsen tolkas så att det är det organ som motsvarar fullmäktige som har att godkänna beslut av principiell beskaffenhet.

Genom köpet av aktier Transitio AB och Länstrafiken i Jämtland AB kommer frågorna om ägarinflytande att falla på Regionförbundet. Landstinget har därmed inte längre något inflytande i bolagen.

Som svar på revisorernas bedömningar får landstingsstyrelsen framföra följande.

Landstingsstyrelsen har bedömt att den reglering av inflytandefrågorna som finns i bolagshandlingarna och ägaravtalen är i överensstämmelse med gällande rätt så långt det har kunnat gå komma i diskussionerna med övriga delägare. Det är inte styrelsen som reglerar inflytande utan det är fullmäktige som genom sitt beslut att godkänna bolagshandlingarna fastställer hur regleringen av inflytande ska vara.

Möjligheter till insyn i bolaget saknas inte. Det kan alltid diskuteras hur omfattande insynen ska vara. Landstingsstyrelsen har bedömt att regleringen är tillräcklig.

Frågan om lekmannarevisorer i bolaget kommer att lösas framgent. Med tanke på att bolaget har 20 delägare måste frågan få en liknande lösning som regleringen för styrelsen.

Syfte med bestämmelserna i 3 kap 17 och 18 §§ är inte att få en representativ sammansättning av styrelsen utan att få en styrelse som har ett kommunaldemokratiskt perspektiv på verksamheten. Samtliga landsting/regioner som är representerade i ägarrådet har att tillse att syfte uppnås. Att landstingsfullmäktige i Jämtlands läns landsting inte är direkt representerat innebär inte att syftet inte uppnås.

Bolagets verksamhet är att tillhandahålla resurser i form av spårfordon och underhåll för dessa till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna, det vill säga en del av insatsen i kollektivtrafiken. Verksamheten kommer inte direkt medborgarna tillgod utan indirekt genom den trafik som bedrivs med fordonen. Behovet av kommunaldemokratiskt perspektiv på av bolagets verksamhet är därför inte så stort. Det perspektivet ska i stället var starkt i den verksamhet som bolagets stödjer, nämligen kollektivtrafiken. I stället är det de tekniska och ekonomiska perspektiven som ska ha tyngdpunkten i bolaget. Kraven på styrelsemedlemmarna i bolaget bör avspegla detta.

Landstingsstyrelsen bedömer att det inte behövs ytterligare reglering av inflytande i bolaget. Den reglering som finns ger det inflytande som behövs på den typ av verksamhet som bolaget bedriver.

Eftersom landstingsfullmäktige har beslutat dels att Regionförbundet Jämtlands län ska vara regional kollektivtrafikmyndighet och dels att överlåta aktierna i Länstrafiken i Jämtland AB, som idag äger aktier i AB Transitio, är inflytandefrågorna inte längre en angelägenhet för landstingsfullmäktige utan för Regionförbundet Jämtlands län. Det fyller därför inte något syfte att nu uppmärksamma fullmäktige på frågorna. Det finns heller inte någon rättslig grund för landstingsstyrelsen att agera i frågorna.

JÄMTLANDS LÄNS LANDSTINGSSTYRELSE

Harriet Jorderud
Landstingsstyrelsens ordförande

Karin Strandberg Nöjd
Landstingsdirektör

2012-01-25

Landstingsstyrelsen

**§ 13 Svar på landstingets revisorers skrivelse om
framtida ägande och ansvar i AB Transitio
(LS/1164/2011)****Ärendebeskrivning**

Landstingets revisorer har genomfört en granskning av ärendet om framtida ägande och ansvar i AB Transitio och begärt svar av landstingsstyrelsen på de synpunkter som framkommit i och bedömningar som gjorts i av granskningen. Revisorerna har bedömt att kommunallagens krav på bolagsordningen inte uppfyllts på ett antal punkter

Landstingsstyrelsen håller inte med i revisorernas bedömningar på alla punkter. Avsaknaden av reglerig av lekmanarevisorer är dock i strid mot kommunallagens bestämmelser och måste åtgärdas framöver. Eftersom landstingsfullmäktige har beslutat dels att Regionförbundet Jämtlands län ska vara regional kollektivtrafikmyndighet och dels att överlåta aktierna i Länstrafiken i Jämtland AB, som idag äger aktier i AB Transitio, är inflytandefrågorna inte längre en angelägenhet för landstingsfullmäktige utan för Regionförbundet Jämtlands län. Landstingsstyrelsen har inte någon rättslig möjlighet att agera i frågorna än genom uppsiktsplikten över Regionförbundet. Ett förslag till svar har utarbetats inom Ledningsstab sekretariat.

Beslutsunderlag

Skrivelse från revisorerna "Kommunallagens krav är inte tillgodosedda i bolagsordningen för AB Transitio"

Bilagor till Hannes Snellmans utkast till aktieägaravtal

Förslag till svar på skrivelse från landstingets revisorer angående bolagsordning för AB Transitio

Landstingsdirektörens förslag

Svar avges till Landstingets revisorer enligt upprättat förslag.

LANDSTINGSSTYRELSENS BESLUT

Svar avges till Landstingets revisorer enligt upprättat förslag.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
		<i>Asmid Johansson</i>